

ליקוטי מוהר"ן

פרשת שלח

עם ביאורים

ליקוטי מוהר"ן

ליקוטי תפילות

ליקו"מ עם ביאורים

מהדורת ביקורת
אשמח לקבל את תגובות הציבור

לתגובות והערות
025080.B@GMAIL.COM

ליקוטי מוהר"ן

קכט - ארץ אכלת יושביה

'ארץ אכלת יושביה' (במדבר יג, לב). כשפקדו להצדיק, אף שאינו מקבל ממנו כלל, הוא גם כן טוב מאד, והאמונה לבריה שמאמין בהצדיק מועיל לעבודת השם יתברך. כי טבע האכילה שהמזון נתהפך לנזון, כגון כשהחי אוכלת צומח כגון עשבים, נתהפך העשבים לחי כשנכנסין בתוך מעיה. וכן מחי למדבר, כשהמדבר אוכל החי, נתהפך החי למדבר. ולכל מקום שנכנס לשם המזון שנתחלק להאיברים, נתהפך למהות האיבר ממש שנכנס לשם, כגון החלק מהמזון הנכנס להפח נתהפך למח והנכנס ללב נתהפך ללב, וכן לשאר האיברים.

וזהו 'ארץ אכלת יושביה', כי 'ארץ' הוא בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים לו, ג) 'שכן ארץ ורעה אמונה', 'אכלת יושביה', כי כשנכנס לארץ, שהיא בחינת אמונה, נאכל אצלה, הינו שנתהפך למהותה, הינו כשדבוק להצדיק ומאמין בו שהוא בחינת ארץ, נאכל להצדיק ונתהפך למהות הצדיק ממש.

וְכֵן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעֵצְמָהּ יֵשׁ לָהּ גַם כֵּן הַכַּח הִזָּה, וְעַל כֵּן
אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (כתובות קיא.) כָּל הַיּוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
שָׂרוּי בְּלֹא עוֹז, שְׁנֵאמַר (ישעיה לג, כד) 'הָעַם הַיּוֹשֵׁב בָּהּ נִשְׂוֹא
עוֹז, כִּי הִיא 'אֶרֶץ אוֹכֵלֶת יוֹשְׁבֶיהָ', שֶׁהַיּוֹשֵׁב שָׁם נֹאכֵל
אֶצְלָהּ וְנִתְהַפֵּד לְמַהוּתָהּ הַקְדוּשָׁה, וְעַל כֵּן אֶפְלוּ הַמְהַלְּדֵי
אֲרֵבַע אַמּוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִכְּטַח לוֹ שֶׁהוּא כֵּן עוֹלָם הַבֹּא
כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שָׁם.

וְזֶהוּ גַם כֵּן עֲנִין הַמְּבַאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר (לעיל בסימן קא) עַל פְּסוּק
'בְּקֶרֶב עָלִי מִרְעִים לֶאֱכַל אֶת בְּשָׂרֵי', שְׂכַלֵּל הָעֲנִין
שָׁם, כְּשֶׁאֲנִי רוֹצֵה שְׂיִקְרְבוּ תְרִין רַעִין דְּלֹא מִתְּפָרְשִׁין אֲנִי
צָרִיד לֶאֱכַל אֶת בְּשָׂרֵי, הֵינּוּ לְהַכְנִיעַ הַחֲמֹר וְזֶהוּ 'לֶאֱכַל אֶת
בְּשָׂרֵי', 'לֶאֱכַל' דִּיקָא, שְׁצָרִיד שֶׁהַנֶּפֶשׁ תֹּאכַל הַבְּשָׂר,
שֶׁתְּתַהַפֵּד לְמַהוּתָהּ וְזֶהוּ (שיר השירים ה, א) 'אֶכְלוּ רַעִים', הֵינּוּ תְרִין
רַעִים דְּלֹא מִתְּפָרְשִׁין, שֶׁהֵם הַמַּחֲזִין הַקְדוּשִׁים, שְׁצָרִיכִים
שֶׁהַמַּח וְהַדַּעַת הַקְדוּשָׁה יֹאכַל אֶת הַגּוֹף דִּהֵינּוּ שֶׁהַגּוֹף יִתְהַפֵּד
לְמַהוּת הַנֶּשְׁמָה הַקְדוּשָׁה שֶׁהוּא הַמַּח וְהַדַּעַת (כְּמַבְאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר),
שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת אֲכִילָה, שֶׁהַמּוֹזֵן נִתְהַפֵּד לְגוֹזֵן כַּנ"ל.

וְזֶהוּ 'שְׂכֵן אֶרֶץ וְרַעַה אֲמוֹנָה', הֵינּוּ שְׂאֵתָה תִּהְיֶה רוֹעֵה
וּמּוֹזֵן אֶת הָאֲמוֹנָה הֵינּוּ שֶׁתִּהְיֶה נֹאכֵל לְהָאֲמוֹנָה כַּנ"ל,
בְּחִינַת הַמּוֹזֵן שֶׁנִּתְהַפֵּד לְגוֹזֵן.

אף על פי כן העקר תלוי ברצון, אם רצונו חזק מאד להתקרב להשם יתברך ולעבד אותו, רק שקשה לו לשפר תאוות גופו אזי על ידי התקרבות ואמונת הצדיקים, הוא בחינת אכילה, ונאכל להצדיק, הינו שנתהפך למהותו כנ"ל. אף אם אין רצונו כלל לעבד את השם, לא יועיל לו שום התקרבות לצדיקים, והוא בחינת מזון שאינו נתהפך לזון, כגון אם אוכל אכילה שאין הטבע סובלת אותו אזי אינו מתעכל ואינו מתהפך לזון, רק הגוף מקיא אותו, כן הוא בחינה זו ממש, כי אינו נאכל כלל להצדיק, אף שמקרב אצלו, כי הצדיק אינו יכול לסבלו ומקיא אותו. והוא בחינת הפתוב בארץ ישראל (ויקרא יח, כח) 'כאשר קאה את הגוי, דהינו שאינה יכולה לסבלו להיות נאכל אצלה שיתהפך למהותה. רק היא מקיאה אותו.

ליקוטי תפילות

תפילה עג

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, אל אמונה,
שתזכנו ברחמיך הרבים ובחסדיך העצומים, לאמונה
שלמה באמת וכלב שלם, שאזכה להאמין בך ובצדיקיך
האמתיים באמונה שלמה באמת. ואזכה לכנס ולהתדבק
ולהכלל בתוך שלמות האמונה הקדושה, ואהיה חזק ואמין
בהאמונה הקדושה, עד אשר אזכה להתהפך מגשמיות
גופי, למהות האמונה הקדושה, והאמונה הקדושה תאכל
אותי עד שיהיה נאכל ונתבטל כל הרע הנאחז בי, ואזכה
להתהפך מרע לטוב, על ידי שלמות האמונה שתזכני להכלל
ולהתבטל בתוך האמונה הקדושה בבטול גמור.

ותזכני מהרה לבוא לארץ ישראל בשלום בלי פגע,
ולהתקרב ולהתדבק בצדיקים אמתיים בדבקות
גדול ובאמונה שלמה באמת, ותחמל עלי בחמלתך הגדולה,
ואל תעשה עמי כחטאי ואל תדינני כמפעלי, ותזכני ברחמיך,
ותפתח לי שערי האמונה הקדושה, ותעזרני לכנוס לתוך
האמונה באמת, ולהכלל בתוכה בכלליות גדול, עד שאזכה

להיות נאכל להאמונה ולהתהפך למהותה הקדושה, למהות קדשת ארץ-ישראל הקדושה, ולמהות קדשת הצדיקים האמתיים. ולא תקיא אותי הארץ והאמונה הקדושה כאשר קאה את הגוי אשר מלפני, ואף-על-פי שאיני כדאי וראוי לגע בהאמונה הקדושה, ובארץ-ישראל הקדושה, ולהתקרב להצדיקים האמתיים, כי הרעותי את מעשי מאד, וקפחתי את קדשתי, אף-על-פי-כן רחמיו רבים ה', רחמיו רבים מאד, זפני ברחמיו ועזרני והושיעני, שתוכל האמונה הקדושה לסבל אותי בתוכה, ולהחזיק אותי תמיד, עד אשר אהיה נאכל ונתהפך למהות קדשת האמונה באמת:

מלא רחמים, זפני לאמונה שלמה בכל הבחינות, כי אין לנו שום תקנה וסמיכה עכשוו כי אם על האמונה הקדושה, כמו שכתוב: "וצדיק באמונתו יחיה". כי אפה יודע עצם התנברות על גלות הנפש, על-ידי תאות הגוף המתנברים בכל עת, ובעוונותינו הרבים תש פחנו ומטה ידינו מאד, לעמד פגגדם לשפרם ולבטלם לגמרי, כי אם בכח האמונה הקדושה, שתזכנו לכנס ולהכיל בתוך האמונה בכלליות גדול, עד שנוכה להיות נאכל להאמונה, ולהתהפך למהות האמונה הקדושה. ונוכה לקים מקרא שכתוב: "בטח

ביהוה ועשה טוב, שכן ארץ ורעה אמונה". "ה', עיניך
 הלא לאמונה". זכני ברחמיך לאמונה הקדושה בשלמות
 באמת ברצונך הטוב. "כל מצותיך אמונה, שקר רדפוני
 עזרני. ה' שמע תפילתי, האזינה אל תחנוני, באמונתך
 עניי בצדקתך". ויקים מקרא שכתוב: "וידו שמים פלאך
 ה', אף אמונתך בקהל קדושים". ונאמר: "ואמונתי וחסדי
 עמו ובשמי תרום קרנו". ונאמר: "לעולם אשמר לו חסדי
 ובריתי נאמנת לו, וחסדי לא אפיר מעמו ולא אשקר
 באמונתי. חסדי ה' עולם אשירה לדור ודור אודיע אמונתך
 בפני, כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים תכין אמונתך בהם.
 ה' אלהי צבאות מי כמוך חסין יה אמונתך סביבותיך".
 וקים לנו מקרא שכתוב: "וארשתיד לי לעולם, וארשתיד
 לי בצדק ובמשפט בחסד וברחמים, וארשתיד לי באמונה,
 וידעת את ה', אל תעזבני ה', אלהי אל תרחק ממני,
 חושה לעזרתי אדני תשועתי, ברוך ה' לעולם אמן ואמן":

ליקוטי מוהר"ן עם ביאורים

פתיחה

במאמר זה מבאר רבינו הק' את מעלת האמונה בכלל, ובצדיק בפרט, שעל ידה גם מי שאינו זוכה לקבל מהצדיק עצות והדרכה בעבודת ה', או שאינו זוכה לקיימם, אבל עצם האמונה והדבקות בצדיק מזככת אותו והופכת את מהותו, עד שעל ידי זה הוא יזכה להתגבר על כל התאוות והמידות הרעות.

ועל פי זה מבאר רבינו את דברי המרגלים שאמרו על ארץ ישראל שהיא 'אַרְץ אֲכָלֹת יוֹשְׁבֵיהָ'. ובדבריו מתבאר גם איך שייך לשון אכילה בארץ.

קכט - אֶרֶץ אֲכֻלֹת יוֹשְׁבֵיהָ

כשהמרגלים ששלח משה רבינו ע"ה חזרו מתור הארץ, הוציאו את דיבת הארץ רעה, ואמרו כי היא 'אֶרֶץ אֲכֻלֹת יוֹשְׁבֵיהָ' (במדבר יג, לב^א), ומבאר רבינו את פנימיות העניין^ב.

מעלת ההתקרבות והאמונה בצדיק

כְּשֶׁמִּקְרַב לְהִצְדִּיק וּמֵאֲמִין בּוֹ^א, אֵף שְׂאִינוּ מִקְבֵּל מִמֶּנּוּ פֶּלֶל תּוֹרָה וְעֲצוֹת לַעֲבוֹדַת ה', אֲבָל הוּא גַם בֵּין טוֹב מְאֹד, וְהָאֲמוּנָה לְבָדָה שְׂמֵאֲמִין בְּהִצְדִּיק זֶה מוֹעִיל לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

טבע המזון שמתהפך לנזון

וכמו שרואים בגשמיות פִּי טֹבֵעַ הָאֲכִילָה הוּא שְׂהֵמָזוֹן נִתְהַפֵּף לְנִזּוֹן, כְּגוֹן כְּשֶׁבִהמָה שֶׁהִיא בְּדִרְגַת הַחַי אֲוֹכֻלֹת

מקורות

א. לשון הפסוק: וַיֵּצִיאוּ דִבַּת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאֶרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אֶרֶץ אֲכֻלֹת יוֹשְׁבֵיהָ הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוּת: ב. עיין לעיל סי' מז [המיוסדת גם על הפסוק הנ"ל]: דקשה, הן אמת שהמרגלים הוציאו שקר מפייהם, אך איך נכתב שקר שלהם בתורה שהיא אמת. ובהכרח שבדברים הללו נרמז בהם דבר אמת. ע"כ.

ועל פי דברי רביה"ק יתבאר גם איך שייך בזה לשון אכילה.

ג. כמבואר להלן.

צומח כגון עשבים, אזי נתהפכין העשבים שהם בדרגת הצומח, והם נהפכים להיות בדרגת החי כשנכנסין בתוך מעיה. וכן מחי למדבר, כשהמדבר אוכל דבר מדרגת החי כגון בשר, אזי נתהפך הדבר שהוא מדרגת החי לדרגת מדבר, וזה דוגמא לדבר שעולה מדרגתו הנמוכה לדרגה גבוהה יותר על ידי האכילה.

ואחרי שהנאכל עולה מדרגתו הנמוכה לדרגת האוכל אותו, הוא מתחבר יותר באוכל אותו ולכל מקום שנכנס לשם המזון שתמיד הוא נתחלק להאיברים, וכל מזון נתהפך למהות האיבר מממש שנכנס לשם, כגון החלק מהמזון הנכנס להמח נתהפך למח, והנכנס ללב נתהפך ללב, וכן לשאר האיברים.^ד

מקורות

ד. ואם כן יש כאן שתי שלבים, א. לעלות מדרגא אחת לאחרת. ב. להפוך למהות האוכל אותו. ולפי זה גם ברוחניות קודם זוכים לצאת מדרגתו הנמוכה ולעלות בדרגא, ואח"כ זוכים להפוך למהות הצדיק.

המאמין נהפך למהות האמונה עצמה

עד כאן התבאר המשל בגשמיות, וכמו כן גם ברוחניות יש את עניין האכילה במידת האמונה, שכאשר מאמינים ודבוקים בה זוכים להאכל ולהתבטל אליה ולהפוך לחלק ממהותה. וזהו המתבאר בפסוק 'אַרְץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ', פִּי הַמִּילָה 'אַרְץ' הוּא רומזת לְבַחֲיַנַת הָאֱמוּנָה^ה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים לז, ג) 'שֶׁכֶן אֶרֶץ וְרַעַה אֱמוּנָה'.^ו והיא 'אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ', פִּי כְּשֶׁנִּכְנַס ל'אַרְץ' שֶׁהיא בְּחִינַת אֱמוּנָה זה גורם שהוא נֶאֱכָל אֶצְלָה, דְּהִינּוּ שֶׁהוא יוצא מגשמיות וטומאת גופו^ז והוא נִתְהַפֵּךְ לְמַהוּתָהּ של האמונה, שהוא יהיה כלי שמאיר בו אור האמונה^ח, ועל ידי זה הוא זוכה להתהפך מצד הרע לצד הטוב^ט.

מקורות

ה. לכאורה רבינו מביא ראיה מעצם סמיכות ה'ארץ' ל'אמונה'. ועיין זוהר בהר קי: שכן ארץ, ארץ עלאה, דהא לית לך בעלמא דיכול למשרי בהדה, עד דיתער האי טוב לגבה, כיון דיתער ליה, כביכול הוא עביד ליה, וכדין שכן ארץ, שרי בגווה, איכול איבה, אשתעשע בהדה. ורעה אמונה, דא ארץ, וכלא חד, כמה דאת אמר (תהלים צב, ג) ואמונתך כלילות.

ו. להלן בתורה יבאר את קשר התיבות 'וְרַעַה אֱמוּנָה'.

ז. ליקוטי תפילות (תפילה עג): ואהיה חזק ואמיץ בהאמונה הקדושה, עד אשר אזכה להתהפך מגשמיות גופי למהות האמונה הקדושה.

ח. כן משמע לכאורה מדברי רבינו לקמן שהגוף צריך להתבטל לנשמה, והיינו שהגוף יהיה קיים רק שתאיר בו אור הנשמה.

ט. ליקוטי תפילות (שם).

האמונה בצדיק גורמת להפוך למהותו

וכמו שזה בכלליות האמונה שיש לה כח שנאכלים אליה ונתהפכים למהותה, כמו כן האמונה בצדיקים יש לה את אותו הכח, הִינּוּ כְּשֶׁדְּבִיק לְהִצְדִּיק וּמֵאֲמִין בו, שֶׁהָאֱמוּנָה הוּא בְּחִינַת אֶרֶץ, ואזי הוא נֶאֱכָל לְהִצְדִּיק וְנִתְהַפֵּךְ לְמַהוּת הַצְדִּיק מִמֶּשׁ, שהוא עולה מתוך דרגתו הנמוכה ונהיה ככלי שיאיר בו אור הצדיק, ועל ידי זה הוא מקבל כח לשבר את התאוות והמדות הרעות.

היושב בארץ ישראל נהפך למהות הארץ הקדושה

וְכֵן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעֶצְמָהּ יֵשׁ לָהּ גַם כֵּן אֶת הַפֶּחַ הַזֶּה שְׁנֹאכְלִים וּמִתְבַטְּלִים אֵלֶיהָ, עד שמתהפכים למהותה, וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (כתובות קיא.) כָּל הַיּוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שְׂרוּי בְּלֹא עוֹן, שְׁנֵאמַר (ישעיה לג, כד)

מקורות

י. וכמבואר להלן בסוף התורה שעל ידי האמונה יכול לזכות לשבור את תאוות גופו. ועייין ליקוטי תפילות (שם): כי אתה יודע עוצם התגברות עול גלות הנפש, על ידי תאוות הגוף המתגברים בכל עת, ובעוונותינו הרבים תש כוחנו ומטה ידינו מאד, לעמוד כנגדם לשברם ולבטלם לגמרי, כי אם בכוח האמונה הקדושה, שתזכנו לכנוס ולהכלל בתוך האמונה בכלליות גדול, עד שנזכה להיות נאכל להאמונה, ולהתהפך למהות האמונה הקדושה.

יא. הנרמזת בפסוק שהובא לעיל 'שָׁכַן אֶרֶץ וַיְרֵעָ אֱמוּנָה'.

הָעַם הַיּוֹשֵׁב בָּהּ נִשְׂוָא עֹן. ומבאר רבינו מדוע הוא זוכה להיות משולל מעוון, כי ארץ ישראל היא אֶרֶץ אוֹכֵלֶת יוֹשְׁבֶיהָ, דהיינו שְׁהִיּוֹשֵׁב שָׁם נֹאכֵל אֶצְלָה וְנִתְהַפֵּךְ לְמַהוּתָהּ הַקְדוֹשׁ ולכן הוא משולל מעוונות מאחר והוא ומהותו היא קדושה בקדושת הארץ.

וְעַל כֵּן לֹא רַק הַיּוֹשֵׁב וְשׁוֹכֵן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲלֵא אֶפְלוּ הַמְהַלְךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל^{יב} מִבְּטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶן עוֹלָם הֵבֵא כְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שָׁם (כתובות שם), כי ההולך בארץ ישראל ארבע אמות הרי הוא מתחיל להיפך לקדושתה וזוכה לעולם הבא^{יג}.

הגוף צריך להיאכל ולהתבטל אל הנשמה

וְזֶהוּ גַם כֵּן עֲנִין הַמְּבַאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר י"ד עַל פְּסוּק 'בְּקֶרֶב עָלִי מִרְעִים לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרֵי', שֶׁכֻּלֵּל הָעֲנִין הַמְּבַאֵר שָׁם הוּא שֶׁשְׂאֵנִי רוֹצֶה שְׂיִקְרְבוּ וִיתִיחֲדוּ

מקורות

יב. ראה בליקוטי הלכות (הל' חלוקת שותפין הל' ב, ב) שארבע אמות הם מרמזים לחכמות התורה, והם חיות האמונה.

יג. עיין להלן בעיונים שיתבאר עניין זה.

יד. לעיל בסי' קא.

שתי הספירות חכמה ובינה שהם נקראים תְּרִין רַעִין דְּלֹא מִתְּפָרְשִׁין^{טו}, וזה פירוש 'בְּקֹרֵב עָלַי מְרַעִים', וכשרוצים שהם יתייחדו הן בספירות החכמה והבינה הכלליות, והן בפרטיות דהיינו שחכמתו ובינתו של האדם יתייחדו ויאירו אזי אָנִי צָרִיךְ לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרִי דִּהְיִנּוּ לְהִכְנִיעַ ולבטל את הַחֹמֶר שהוא הבשר וגופו של האדם, לבטל אותו אל התורה הק', וְזֶהוּ לֶאֱכֹל אֶת בְּשָׂרִי, והפסוק נקט לשון 'לֶאֱכֹל' בְּדִיקָא, לומר שְׂצָרִיךְ שֶׁהִנֵּפֶשׁ תֹּאכֵל את הַבֶּשֶׂר דִּהְיִנּוּ שֶׁהַבֶּשֶׂר וְהַגּוֹף תִּתְהַפֵּךְ לְמַהוּתָהּ של הנפש.

וְזֶהוּ פִירוּשׁ הַפְּסוּק (שיר השירים ה, א) 'אֲכָלוּ רַעִים', 'רַעִים' הֵינּוּ תְּרִין רַעִים דְּלֹא מִתְּפָרְשִׁין^{טו}, שֶׁהֵם הַמַּחֲיִן

מקורות

טו. הספירות חכמה ובינה [שנקראים גם אבא ואימא] נקראים תרין רעין דלא מתפרשין, מכיון וייחודם הוא תדיר ואינו נפסק אף פעם, שאינו תלוי כלל במעשי התחתונים. מה שאין כן ספירות הזעיר אנפין והמלכות [שכוללות כל הספירות מחסד עד מלכות] שייחודם תלוי לפי מעשי התחתונים, וח"ו כשאין מעשיהם עולים יפה אזי אינם מתייחדים. זוהר (ויקרא ד.) [הובא להלן בהערה].

אך בנוסף לייחודם התדירי, יש יחוד עליון יותר כאשר עולים מעשי התחתונים לריח ניחוח לה', ועל ידי זה מתייחדים ספירות הזעיר אנפין והמלכות, וזה גורם שיעלה ריח ניחוח לספירות חכמה ובינה, ועל ידי זה הם מתייחדים. (ע"פ ע"ח שער כט פ"ב).

טז. זוהר (ויקרא ד.): רבי שמעון אמר כלא שפיר, אבל רזא דמלה אכלו ריעים לעילא

הַקְדוּשִׁים [החכמה ובינה], והפסוק אומר 'אֲכָלוּ רַעִים' שְׁצָרִיכִים שְׁהַמַּח וְהַדַּעַת הַקְדוּשׁ יֵאָכֵל אֶת הַגּוֹף, דִּהְיִנוּ שְׁהַגּוֹף יִתְהַפֵּךְ לְמַהוּת הַנְּשָׁמָה הַקְדוּשָׁה עַל יְדֵי שֶׁהוּא יִתְבַטֵּל אֶל הַנְּשָׁמָה, שְׁהַנְּשָׁמָה הוּא הַמַּח וְהַדַּעַת (כְּמִבְאָר בְּמָקוֹם אַחֵר¹⁷), שְׁזֵהוּ בְּחִינַת אֲכִילָה, שְׁעַל יְדֵי הַמְּזוֹן נִתְהַפֵּךְ לְנִזּוֹן כְּנִל¹⁸.

מקורות

שתו ושכרו דודים לתתא, אמר ליה רבי אלעזר מאן אינון לעילא ומאן אינון לתתא, אמר ליה יאות שאילתא, דא אתר עלאה דאינון באחדותא באחדותא דלא מתפרשין לעלמין אלין אקרון רעים וכו', ואשתכחו לעלמין ברעותא באחדותא באחדותא. ע"כ. וכ"ה בע"ח שער לב פ"ז שריעים הכוונה לאבא ואמא [שהם החכמה והבינה].
 יז. לעיל סי' לה, ב: כי השכל הוא הנשמה, כמו שכתוב (איוב לב, ח) נשמת שדי תבינם. כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות י). מה הקדוש ברוך הוא זן את העולם אף הנשמה זנה את גופה, נמצא שהנשמה היא מחיה את הגוף, והיא בעצמה השכל, כמו שכתוב (קהלת ז, יב) החכמה תחיה וכו'.

עיונים

1. תורה זו מקושרת עם עוד שני תורות, כאן רבינו מקשר את התורה הזאת לתורה קא. ולהלן בסי' קלה מקשר רביה"ק את התורה ההיא לתורה שלנו, ומבאר שם על התורה כאן שנהפכים למהות הצדיק בגלל שטבע הקטנות שמתבטל אל הגדלות. והנה המובן בתורה שם הוא שעל ידי אור הבינה [וכן אור הצדיק שנמשך משם] שהיא גדלות, על ידי זה מתבטלת הקטנות.

ולפי זה מובן הקשר של שלושת התורות שהן בתורה קא והן בתורה קלה מבאר רבינו שאור הבינה יש בו כח לבטל את הקטנות, ובתורה קא זה מבואר שזה נעשה על ידי העיון והביטול לחכמת התורה, ובתורה קלה מבואר שזה נעשה על ידי אור היו"ט שמאירה בו הבינה וביחוד על ידי הצדיקים שמהן נמשך קדושת יו"ט.

וכאן בתורה מבאר רביה"ק שניתן לזכות לאור הבינה ולבטל את הקטנות [שמשם נמשך

וְזָהוּ פִירוּשׁ הַפְּסוּק שֶׁהוּבָא לְעִיל 'שָׁכַן אֶרֶץ וְרָעָה
 אַמוֹנָה', הֵינּוּ שֶׁתִּשְׁכּוּן בְּאֶרֶץ שֶׁהִיא הָאֻמוֹנָה [כַּמְבוּאָר
 לְעִיל], וְעַל יְדֵי זֶה תִּזְכָּה שְׂאֵתָהּ תִּהְיֶה רוּעָה וּמִזִּין [-
 וּמֵאֲכִיל] אֶת הָאֻמוֹנָה, הֵינּוּ שֶׁעַל יְדֵי זֶה תִּהְיֶה נֶאֱכָל
 לְהָאֻמוֹנָה כַּנֶּ"ל, בְּחִינַת הַמִּזוּן שְׁנַת־הַפֶּךְ לַנִּזּוּן.

בשביל להיאכל אל הקדושה צריך רצון לעבודת ה'
 אֶךְ אֶף עַל פִּי כֵן שֶׁעַל יְדֵי הָאֻמוֹנָה בְּצַדִּיקִים אִפְשָׁר
 לזכות להתהפך למהותה, עם כל זה הָעֶקֶר תְּלוּי בְּרָצוֹן,
 הֵינּוּ שֶׁאִם רָצוֹנוֹ חֲזָק מְאֹד לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ
 וְלַעֲבֹד אוֹתוֹ, רַק שֶׁקֶשָׁה לוֹ לְשַׁבֵּר אֶת תְּאוּוֹת גּוֹפּוֹ,
 אֲזִי עַל יְדֵי הִתְקַרְבוֹת וְאֻמוֹנַת הַצַּדִּיקִים שֶׁהוּא
 בְּחִינַת אֲכִילָה, וְאֲזִי הוּא נֶאֱכָל לְהַצַּדִּיק, הֵינּוּ
 שְׁנַת־הַפֶּךְ לְמַהוּתוֹ כַּנֶּ"ל, וְאֲזִי הוּא מִקְבֵּל כַּח לְשַׁבֵּר
 אֶת תְּאוּוֹת גּוֹפּוֹ.

עיונים

הקושי להתגבר על תאוות הגוף על ידי האמונה בכלליות, ובפרטיות האמונה בצדיקים, וכן על ידי קדושת ארץ ישראל.
 וזה גם מה שהביא רביה"ק את מאמר חז"ל שכל המהלך בארץ ישראל זוכה לעולם הבא, שכן כידוע הוא שייך לספירת הבינה.
 ומובן גם למה לעיל בתיאור המזון שנתהפך למהות הניזון, פירט רבינו את המוח והלב, שכן הם כנגד החכמה והבינה.

אָף אַם אַיִן רְצוֹנוֹ כָּלֵל לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם, אַזִּי
 לֹא יוֹעִיל לוֹ שׁוֹם הַתְּקָרְבוֹת לְצַדִּיקִים, וְהוּא
 בְּחִינַת כִּמוֹ שְׂרׁוּאִים בְּגַשְׁמִיּוֹת שִׁישׁ מְזוֹן שְׂאִינֹ
 נִתְהַפֵּף לְהִיּוֹת כִּמְהוּת הַנְּזוֹן, כְּגוֹן אִם אָדָם אוֹכֵל
 אִיזָה שֶׁהוּא אֹכִילָה שְׂאִין הַטֶּבַע סוֹבֵלֶת אוֹתוֹ,
 וְאִזִּי הָאוֹכֵל אִינֹ מִתְעַפֵּל וְאִינֹ מִתְהַפֵּף לְנְזוֹן,
 רַק הַגּוֹף מְקִיָּא אוֹתוֹ, וְכִמוֹ כֵּן הוּא בְּחִינָה זֹ
 מִמֶּשׁ מִי שֶׁאִינֹ חַפֵּץ לְעַבֹד אֶת ה', כִּי אִינֹ נֹאכֵל
 כָּלֵל לְהַצְדִּיק, אָף שְׂמִקְרָב אֶצְלוֹ, כִּי הַצְדִּיק
 אִינֹ יְכוּל לְסַבְּלוֹ בְּגַלֵּל שֶׁהוּא הֵיפֵךְ טַבְעוֹ, שֶׁטַבְעוֹ
 שֶׁל הַצְדִּיק הוּא הַהִתְרַחֲקוֹת מִתְּאוּת וְעַבֹדַת ה' ^{י"ב}, וְמִי
 שֶׁאִינֹ חַפֵּץ בְּזֶה הָרִי הוּא בְּהֵיפֵךְ מִטַבְעוֹ, וְלִכֵּן הַצְדִּיק

 מקורות

ית. ראה ליקוטי הלכות (הל' שבת הל' ו, ג) בדבריו על עניין אמונת חכמים, ז"ל: כי עיקר חכמות הצדיקים שהם החכמים האמיתיים הוא להשתדל לפרוש את עצמם מזה העולם לגמרי עד שזכו לזה בשלימות ששברו כל התאוות בתכלית עד קצה האחרון לגמרי ופרשו עצמן מזה העולם מכל וכל ולא נשאר להם שום נדנוד וריח משום תאוה של זה העולם, ורק צדיקים כאלה הם יכולין לתקן כל העולם ולהחזירם למוטב כל מי שרוצה להתדבק בהם, כי כל אדם צריך להגיע לזה לתכלית הפרישות בקדושה באמת, וזה עיקר תכליתו לנצח אשרי הזוכה לזה. אבל לאו כל אדם זוכה לזה, וזעירין אנון דזכייין לזה בשלימות באמת, על כן עיקר התיקון של שאר בני אדם הוא על ידי התקרבות לצדיקים כאלו להם ולתלמידיהם ולתלמידי תלמידיהם וכו'. כי הצדיקים האמתיים יכולין לתקן ולרפאות כל אדם שבעולם אף על פי שהוא חולה גדול בנפש וגוף.

מְקִיָּא אוֹתוֹ. וְהוּא בְּחִינַת הַכְּתוּב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יט
(ויקרא יח, כח) שהתורה מזהירה את ישראל שלא ללכת
בחוקות הגויים 'ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה
כְּאֲשֶׁר קָאָה אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר לְפָנֶיכֶם, דִּהְיִינוּ שְׂאֵרֵי
יִשְׂרָאֵל אֵינָה יְכוּלָה לְסַבְּלוֹ [-את מי שאינו נוהג
כראוי] לְהִיֹּת נֹאכָל אֶצְלָה שְׂיִתְהַפּוֹן לְמַהוּתָהּ,
רַק הִיא מְקִיָּאָה כ אוֹתוֹ כא.

מקורות

ט. הנזכרת לעיל שגם היא יש לה את כח האכילה, ומבאר כאן שיש לה גם את כח הרוחה למי שאינו ראוי.

כ. וזה גם הביאור לפי פשוטו של הפסוק, שפירש רש"י: בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים. ע"כ. והיינו שהמרגלים אמרו שארץ ישראל מקיאה את מי שאינו ראוי אליה, ולכן הם מתו.

כא. ראה טוב הארץ [לרבי נתן שפירא פרק מעלת הדר בא"י]: ודע כי כל מי שדר בארץ ישראל נקרא צדיק, גם שאינו צדיק כפי הנראה, שאם לא היה צדיק היתה הארץ מקיאה אותו, כדכתיב ותקיא הארץ את יושביה, וכיון שאינה מקיאה אותו בוודאי נקרא צדיק אף על פי שהוא בחזקת רשע.